

کووید-۱۹، انسان و هنر

محمد صبح دل
butanashr@gmail.com

همواره توانسته است خصیصه‌های ماهوی خود را از آزمونگاه‌های هستی عبور دهد. اندیشیدن به هنر و فرهنگ و میراث فکری در برزخ حیات و ممات اصرار بر خصیصه‌ای ماهوی یعنی اجتماعی بودن انسان است، مبارزه‌ای نفس‌گیر در جهت انسان ماندن انسان. هنر بارزترین لج انسان بر حفظ خویش در روزگار دشواری است.

شماره‌ی قبل نشریه یعنی شماره‌ی زمستان ۱۳۹۸ در شرایط سنگین محدودیت‌های ناشی از همه‌گیری بیماری منتشر نشد و نشر این شماره نیز تا انتهای فصل طول کشید. می‌دانیم که بیشتر انجمن‌های ادبی و فرهنگی تعطیل هستند، نمایشگاه‌ها دایر نیستند و مراجعه‌ی حضوری مخاطبان به کیوسک‌های مطبوعاتی و کتابفروشی‌ها کاهش چشمگیر داشته است اما دوباره آغاز کرده‌ایم و می‌دانیم که باید یک جایی بر اجتماعی بودن خود تأکید کنیم. شماره‌ی حاضر در بخش ویژه، به ارائه‌ی نمونه آثاری از ولادیمیر نابوکف؛ نویسنده‌ی روسی‌الاصول معاصر پرداخته‌است که از نقطه‌نظر بررسی مراحل مختلف خلاقیت در شرایط مهاجرت، نویسنده‌ی شاخصی به شمار می‌رود.

در شرایطی هستیم که بارزترین شاخصی زیستی انسان یعنی اجتماعی بودن او به چالش کشیده شده است. تفکر و تمدن انسان به عنوان پدیده‌ای اجتماعی در فرآیندی بسیار طولانی، فواصل روانشناسانه‌ی او را تعریف کرده است. اکنون با همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ و در صورت پایداری آن نیازمند بازتعریف جدیدی خواهیم بود. استانداردهای رفتاری و عاطفی ما بی‌شک متأثر از این واقعه‌ی بزرگ که ناتوانی اقتدارهای اسطوره‌ای قرن را به رخ کشید و در عصر ارتباطات باعث انزوای فیزیکی انسان گردید، خواهد بود. حضور مجازی اگرچه تاحدی التیام‌بخش نیازهای انسان معاصر در شرایط بحرانی اخیر بوده است ولی فراموش نکنیم که انسان وجودی حقیقی است و هیچ چیز مجازی‌ای در نهایت جایگزین نیازهای حقیقی او نخواهد شد.

اینکه چه از این روزگار دشوار برخواند آمد امری است که بعدها مشخص خواهد شد ولی تجربه‌های مشابه چون طاعون و جنگ‌های جهانی و.. نشان داده‌است که انسان اگرچه همواره پدیده‌ای در حال تحول است و پس از گذر از هر مرحله‌ای دیگر آن انسان قبلی نبوده است، اما